

dövastidning ^{2:2016}

Anders Esberg
jobbar i gruvan

**Kritiserat lagförslag
om vardagstolkning**

När tryggheten har fyra ben

**DT
125 ÅR**

Texttelefoni.se ligger efter

Vi lever i en digital tidsålder. Den tekniska utvecklingen är enorm. Men en av våra samhällsviktiga tjänster, förmedlingstjänsten Texttelefoni, håller inte alltid jämna steg. Binesh Boromand är en av dem som inte kunnat använda dess internetportal alls. Vi på Dövas Tidning har därför granskat hur bra tjänsten är på att uppdatera så att den klarar av de senaste webbläsar- och Java-versionerna.

Även om Texttelefoni.se minskar i popularitet jämfört med Bildtelefoni.net så måste den kunna fungera för den som ringer via internet. Allt färre har traditionella texttelefoner. DT har hört med PTS om Texttelefoni.se ska vara hopplöst eftersatt. Läs mer på **sidan 5**.

I det här numret möter vi kirunabon Andreas Esberg. Han berättar om sitt arbete i gruvan och sin laestadianska tro.

Även om det är förstäligt att döva vill bo i större städer där många andra döva finns är det alltid roligt att se att det också finns döva i mindre samhällen. Då sprids teckenspråk och kunskap om döva ända ut i glesbygden och ner i gruvan så att säga. Läs mer om Andreas Esberg på **sidorna 14-15**.

DT är en tidning för hela landet. Därför är vi ständigt på jakt efter att berätta om intressanta personligheter i det avlånga Sverige. Känner du någon intressant person vars historia förtjänar att delas med många fler? Hör gärna av dig till oss.

I juni utger vi ett extrajockt jubileumsnummer. DT fyller nämligen 125 år då. Det ser vi särskilt fram emot. Precis som andra medier är DT ett uttryck för sin tid. Vi kan tydligt se i vårt arkiv hur DT speglar utvecklingen för såväl döva som teckenspråk. I jubileumsnumret kommer vi att bjuda på ett mindre stycke dövhistoria. Mycket nöje!

NICLAS MARTINSSON
ANSVARIG UTGIVARE OCH REDAKTÖR

Redaktionen tycker till

Risbergsskolan. Ifjol kom beslut om nedläggning till hösten 2016: döva och hörselskadade riksgymnasieelever skulle flytta till Tullängsskolan och hörande Risbergsska-elever till Rudbecksskolan. Eleverna protesterade och beslutet ändrades. Alla skulle flytta till Rudbecksskolan. Nu i vår kom ett nytt tungt besked: renoveringen på Risbergsska skulle prioriteras och riksgymnasieeleverna flyttas till Tullängsskolan, för att senare placeras på Rudbecksskolan. Elever, föräldrar och lärare markerade då hårt tillsammans och beslutet togs tillbaka. Eleverna kan ta studenten i samma skola i vår. Det visar på hur viktigt elevengagemang och -demokrati är.

Teckenspråket fyller 35 år. Teckenspråket är förstås egentligen mycket äldre än så, men i Sverige är den 14 maj 1981 ett historiskt datum för teckenspråkiga i Sverige – då erkände riksdagen teckenspråket som ett fullvärdigt språk. Grattis det svenska teckenspråket, som betyder så mycket för oss alla!

Teckenspråkskunskaper vid rekrytering. Nu har vi sett tjänsteannonser från verksamheter för teckenspråkiga döva och hörselskadade. Där står det att teckenspråkskunskaper är en merit, inte ett krav. Märkligt eftersom målgruppen är just teckenspråkiga. Ungefär som att personer som söker jobb på Franska skolan inte behöver kunna franska från början, till exempel.

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 2/2016

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skraddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp: Utgivning:
Nr 3: 13 maj 2 juni
Nr 4: 12 aug 1 sep
Nr 5: 30 sep 20 okt
Nr 6: 11 nov 1 dec

REDAKTION:

Dövas Tidning
Rissneleden 138, 5 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare och redaktör:

Niclas Martinsson
073 833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Redaktör: Tomas Lagergren
073 513 01 99 (sms)
tomas.lagergren@dovastidning.se
Form: Annalena Sandgren, Formligen.se
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsfoto: Niclas Martinsson

PRENUMERATION:

prenumeration@dovastidning.se
Bildtel:
agneta.skagerstrand@sip.omnitor.se
SDR, Agneta Skagerstrand
Box 300
793 27 Leksand
Prenumerationspris: 300 kr/år
Utebliven tidning: kontakta
prenumeration@dovastidning.se

Facebook: facebook.com/dovastidning
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:

Bokas och lämnas till:
annons@dovastidning.se
0506 300 58 eller 0730 562 169
Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5000 ex
Tryck: Februari 2016
Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

dovastidning.se

I KORTHET

4

AKTUELLT:
TEXTTELEFONI

5

SIGNERAT:
FILIP BURMAN

7

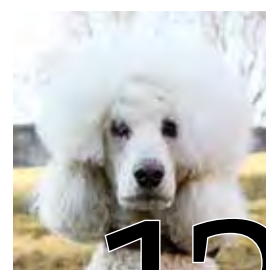
MANIFESTATIONER

9

DÖVAS TIDNING
125 ÅR

11

LEDARHUNDAR

12

ANDERS JOBBAR
I GRUVAN

14

DÖVSKOLAN
I ROM

16

PENDREDS
SYNDROM

18

YOGA-BOOM
BLAND DÖVA

20

FÖRBUNDS-
NYTT

22

UNG

24

Turkosa partiet vill komma in i riksdagen

● Tidigare i april blev ett nytt politiskt parti etablerat: Turkosa partiet. För DT berättar partiordförande Joakim Hagelin Adeby att partiet bland annat arbetar för att stärka teckenspråkets ställning i samhället, audism ska få en diskrimineringsgrund samt frågan om tillgängligheten gällande teckenspråk inom alla fält skall belysas. "Vi vill också att döva ska kunna påverka och bestämma själva, t.ex. gällande teckenspråksfrågan är det hörande personer som tar beslut som styr vår vardag. Det är fel, det ska vara vi döva som bestämmer inom dessa fält" säger han. I partistyrelsen sitter också Julia Kankkonen, Jonas Brännvall, Åsa Henningsson och Tommy Rangsjö. Partiet hoppas komma in i riksdagen.

400

genuina tecken finns det minst i det svenska teckenspråkslexikonet på Stockholms universitets sajt. Genuina tecken är en kategori av tecken med munrörelser som inte är inlånade från svenskan. Ett exempel är BYSS (inte bry sig/strunta i). Thomas Björkstrand vid universitetet säger att det dock inte är självklart att alla genuina tecken ses som just genuina för några kan eventuellt också ha svenskpåverkade munrörelser. I år är det 35 år sedan teckenspråket blev erkänt av riksdagen. Läs mer på sidan 10.

FOTO: FILIP SKOVLIN

Risbergsska-elever får stanna

● Tidigare i april fick döva och hörselskadade riksgymnasieelever och deras personal vid Risbergsska skolan ett chockerande besked av Örebro kommun. De skulle flytta till Tullängsskolan inom några veckor. Renoveringsarbetet i skolan var försenat och bedömdes påverka arbetsmiljön negativt. Hörande elever skulle dock få stanna kvar i skolan fram till skolavslutningen eftersom de inte stördes lika mycket av renoveringsarbetet som elever med hörseltekniska hjälpmedel. Elever, anställda och föräldrar protesterade. Kommunen backade då från sitt beslut. Eleverna kan vara kvar på Risbergsska åtminstone fram till sommaren. Den lösning som skolan tar till är att eleverna får tränga ihop sig och scheman görs om, enligt tidningen NA.

Tomas Lagergren slutar

● På grund av Sveriges Dövas Riksförbunds omorganisation (Förbundet minskar från 17 tjänster till 11,5) halveras DT:s tvåmannaredaktion: Tomas Lagergren ska sluta. Han började 2005 och har varit redaktör för dovastidning.se sedan 2011. Hans sista nummer som redaktör för DT blir nästa (nr 3). Kvar i redaktionen blir Niclas Martinsson.

FOTO: DRAMASKI

Nytt läromedel om tro

● Dramaski har tagit fram ett digitalt läromedel på teckenspråk, Religionsresan. Läromedlet handlar om fem världsreligioner, äldre samisk religion och fornnordisk religion. "Det har varit mycket spännande och lärorikt att få möta religionerna på nära håll och att få möjlighet att uppleva hur dessa praktiseras i verkligheten", säger programledaren Jenny Ryttervik. Hon har fått träffa döva utövande. Produktionen är främst för mellanstadieelever men kan också ses av andra målgrupper. Den finns att beskåda på **religionsresan.nu** mot avgift och i alla filmer finns förutom teckenspråk även tal och undertext.

Izabella fick pris av RFSU

● Izabella Thuresson var initiativtagare till RFSU:s tvååriga projekt *Teckna, sexualupplysning på teckenspråk* för ungdomar. Hon hade i 1,5 år kämpat med att få igenom projektet. I februari fick hon RFSU:s pris, Årets vara. "Vilken ära att få det här fina priset!" sade en glad Izabella Thuresson till SVT Nyhetstecken. Enligt henne är behovet av sexualupplysning på teckenspråk stort. Inte alla döva har föräldrar eller lärare som kan teckna flytande när de förklarar sex och samlevnad. Projektet, lett av Malin Kvitvaer, ska ta fram material och metoder för sexualupplysning på teckenspråk och utbilda teckenspråkiga informatörer.

DÖVHETEN

© VIKTOR JÄDERLUND

Texttelefoni.se hopplöst eftersatt

Förmedlingstjänsten Texttelefonis internetportal har länge varit dålig på att uppdatera. Användare som har de nyaste webbläsare och Java-versioner har inte kunnat använda den. En av de drabbade är Binesh Boromand.

När DT tog kontakt med den ansvariga myndigheten PTS började det hända saker.

Så sent som i mars i år var förmedlingstjänsten Texttelefonis internetportal hopplöst eftersatt. DT gick igenom vilka webbläsarversioner man enligt tjänsten skulle ha. Genomgången talade sitt tydliga språk: de versioner som stöddes var som mest sex år gamla. Ett exempel var Explorer 9 som utgavs 2011.

Den Java-version som stöddes var version 7 som uppdaterades för sista gången i april förra året. Sedan skulle man ha version 8. Java är ett program som gör att man t.ex. kan chatta med andra och spela datorspel.

För arkitekten och egenföretagaren Binesh Boromand är Texttelefoni.se viktig.

– Jag föredrar den framför Bildtelefoni.net för jag jobbar som arkitekt och använder ofta fackliga termer, säger han.

Till skillnad från Bildtelefoni.net läser en telefonist ordagrant upp det användaren skriver och skriver ordagrant det hen hör.

Binesh har två datorer. Den ena har äldre versioner och fungerar ihop med Texttelefoni.se. Den andra fungerar endast med alternativet chat. När man använder Texttelefoni.se kan man välja mellan att chatta (man skriver först och klickar sedan på "Enter". Här tar ett sådant samtal längre tid) eller ha realtidskonversation.

– Realtidskonversation är mycket bättre. Jag har märkt att om jag chattar via Texttelefoni.se så svarar hörande otåligt "Kan vi inte mejla istället?", berättar han som klagat på internetportalens funktionalitet till och från i tre år hos leverantören Eniro via mejl och Facebook.

– I början svarade de via mejl om hur man skulle göra. Det var att man skulle ändra i inställningarna för Java. Men sedan dess har inget hänt.

Texttelefoni har en Facebook-sida. Där kan man se användare som klagat men inte fått svar under åren 2014-2016.

Tomas Hellström, styrelseledamot i SDR med ansvar för IT och tillgänglighet, är väl medveten om att svarsmoralen inte varit den bästa hos Eniro men att de nu på sistone skärpt sig.

– Det är en självklarhet att Texttelefoni ur ett tillgänglighetsperspektiv ska kunna klara av den senaste Java- och de senaste webbläsarversionerna. Och tjänsten ska också klara

Binesh Boromand var länge missnöjd med Texttelefoni.se.

av äldre webbläsarversioner, säger Tomas Hellström, en av representanterna i brukarrådet för Texttelefoni.

Enligt honom ska tjänsten också vara enkel att använda och förstå sig på.

DT tog i slutet av februari kontakt med PTS som är ansvarig myndighet och upphandlat Texttelefoni. Eniro är leverantören som vunnit upphandlingen. DT presenterade genomgången för PTS. De sa att de, utöver en löpande dialog med leverantören "nu hade påbörjat en djup genomgång" av tjänsten och att deras uppdrag givetvis är att tillhandahålla en tjänst som är tillgänglig och användbar för dess användare och målgrupp.

I april meddelade PTS att uppdateringarna nu är gjorda för Java (man ska ha version 8) och tre webbläsare: Chrome (version 44), Explorer (6-11) och Firefox (44.0.2). DT frågade myndigheten om uppdateringarna kom till först efter att DT uppmärksammat bristerna.

Johan Lidman, ansvarig handläggare, svarade att PTS uppmärksammade och initierade åtgärder under första kvartalet.

Men när under första kvartalet gjorde ni det?

– Exempelvis har detta uppmärksamats under januari vid möte med förskrivare i Stockholm, samt dialog med Eniro om status och möjliga åtgärder. Dessa möten föranleddes bland annat av att det förekom användarförfrågningar om detta innan årsskiftet, svarar han.

Men DT har en mejlkopia från januari i år där Johan Lidman "efter dialog med leverantören" svarade på en användares fråga om vilka webbläsar- och Java-versioner man skulle ha. Varför återgav PTS då okritiskt samma information som fanns på Texttelefonis sajt? Johan Lidman förklarade att det var de versioner som gällde då.

Binesh jublar över att han nu kan använda Texttelefoni.se utan problem.

– Äntligen! säger han.

PTS meddelade DT att en utredning har inletts med Eniro bl.a. om hur tjänsten på bästa sätt ska stödja senaste versioner av webbläsare. Rutiner för planering och uppföljning av tjänsten ska stärkas. Hur Eniro bevakar mejl och Facebook ska tas upp.

SDR kritiserar nytt förslag om tolktjänst

Regeringen föreslår en ny lag om tolktjänst för döva, hörselskadade, vuxendöva och personer med dövblindhet. SDR är besviken på förslaget som bara handlar om vardagstolkning, något som landets tolkcentraler i dag tar hand om och föreslås fortsätta med. SDR ställer sig sedan tidigare även frågande till begreppet vardagstolkning – vad är "vardag"?

DT sammanfattar lagförslaget.

Regeringen föreslår att en ny lag om tolktjänst för vardagstolkning för döva, hörselskadade, vuxendöva och dövblinda införs den 1 juli 2017. Syftet är framförallt att landstingets ansvar för vardagstolkning ska bli tydligare – det är de som driver landets tolkcentraler.

I dag är det endast en paragraf i hälso- och sjukvårdslagen som handlar om just vardagstolkning. Enligt regeringen är den alltför kortfattad och lämnar utrymme för "skönsmässiga (ungefärliga) bedömningar".

Den nya tolklag som föreslås har betydligt fler paragrafer: närmare bestämt åtta stycken. De går ut på i korthet:

- att beskriva vad vardagstolkning är: situationer av privat karaktär, vid fritidsaktiviteter, för att delta i föreningslivet, vid besök hos hälso- och sjukvården och i vissa grundläggande situationer i arbetslivet
- att distanstolkning kan erbjudas som komplement till tolkning på plats
- att landsting får samarbeta med varandra, till exempel i en gemensam portal för tolkbeställning
- att landsting och kommun vid behov ska komma överens om vem som ansvarar för ledsagning i samband med dövblindtolkning
- att tolkanvändare ses som medborgare istället för "patienter"

Arbetslivstolkning är, som DT tidigare rapporterat om, ett välkänt och stort problem för yrkesverksamma tolkanvändare. En del landsting betalar tolk i arbetslivet medan andra landsting har kraftiga restriktioner och hänvisar till att arbetsgivaren ska stå för tolkkostnaden.

Arbetsgivare kan enligt regeringen få upp till 60.000 kronor per år av AF för att deras anställda ska få personligt biträde för att kunna utföra sitt arbete. Detta bidrag används ibland till att bekosta tolk. Arbetsgivare kan också söka tolkstöd för utbildning ifall deras anställda ska gå en fortbildning som uppgår till 50.000 kronor/år. Båda dessa bidrag räcker inte långt. Landsting kan endast ordna tolk till "vissa grundläggande situationer i arbetslivet", t.ex. arbetsplatsmöten och fackliga möten. Men någon tydlig definition av vad "grundläggande" egentligen betyder finns inte i förslaget.

Regeringen hänvisar till arbetsmiljölagen och diskrimineringslagen att det är arbetsgivarens ansvar att tillgänglighetsanpassa arbetsplatsen. Om arbetsgivaren tvingas stå för tolkkostnaden riskerar då tolkanvändare enligt SDR att utestängas och utsättas för strukturell diskriminering. Det finns en stor risk att arbetsgivare inte vill anställa dem för att det blir för "dyrt" och de som redan är anställda hindras i sin yrkesutövning och att göra karriär. Förbundet anser också att det är fel att hänvisa till diskrimineringslagen då tolkkostnader är höga och det finns undantag i lagen för kostnader som kan anses vara icke-skäligena.

SDR är vidare besviken på att lagen bara handlar om vardagstolkning som motsvarar ca 60-70 procent av den tolkning som görs i landet för de ovannämnda målgrupperna. Och vad är egentligen "vardag" när t.ex. vissa arbetslivstolkuppdrag inte räknas som vardag hos en del landsting? SDR har tillsammans med organisationer som HRF och FSDB efterlyst en huvudman med samlat ansvar för tolktjänst i alla situationer.

Förslaget är ute på remiss fram till 20 juni 2016.

– Förslaget har en stor betydelse för våra medlemmar och den framtida tolktjänsten, därför kommer vi att bevaka detta noga, säger SDR:s ordförande Hanna Sejlitz.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

Döv och intresserad av tolk- och översättarutbildning?

Nu har du chansen!

Utbildningen för döva tolkar och översättare fortsätter med en ny grupp deltagare hösten 2016.

På www.sdr.org/dto-utbildning kan du läsa mer om utbildningen och hur du gör din intresseanmälan.

Tidtabeller växer inte på träd

"Någon gång efter lunch blir bra. Det är bara att du ringer mig." En skön känsla sprider sig från fingertopparna på tangentbordet till magen. Det är inte ytterligare en 13:36-tid att hålla utan hela eftermiddagen, någon gång. Tidigare har Niclas Martinsson från Dövas Tidning bokat en tid med mig för en intervju via Skype. Men min son blev sjuk och vi fick skjuta upp intervjun. Nu sitter jag med en deadline vars snara alltmer skaver runt halsen. Jag ska ha ett viktigt möte (visst verkar saker bli mer livsviktiga ju mer stressad man är)... och den där uppskjutna intervjun. I det ögonblicket känns det så frigörande att läsa mailet från Niclas: "Någon gång efter lunch blir bra."

Jag drar mig till minnes min tid som lärare på en dövskola i Etiopien. Jag kommer till skolan det datum jag fått när skolåret ska börja. Men alla lärare har inte lyckas komma tillbaka från semestern, flera elever saknas, huset där alla datorerna finns har ingen el, åkern som skolan har behöver skördas... Dag efter dag kommer jag till skolan och jag får samma svar varje gång: "Kanske imorgon." När allting funkar. När alla är på plats. Då börjar terminen och hela skolan samlas i kapellet för att se på rektorns välkomsttal.

Infrastrukturen i Etiopien är milsvida annorlunda än den svenska. Hur den fungerar tror jag påverkar vår relation till tiden. Här i Sverige förväntar vi oss att tåget ska komma i tid och därför handlar vår resa mer om var sekundvisaren befinner sig än var vi faktiskt är. I Etiopien går bussen först när den är fullproppad och det är inte ovanligt att det blir punktering längs den guppiga vägen. Finns det ett café i närheten passar man på att njuta av en kopp kaffe under tiden busschauffören byter däck. Aldrig såg jag någon med den mordiska blick som 08:or får när tunnelbaneskylden meddelar att linje 19 mot Hagsätra är 2 minuter försenad.

Att driva projekt i Afrika är svårt sägs det, deadlines hålls aldrig och det går åt mycket pengar till samtal och möten. Intressant är att det oftast är en vit västlänning som nämner detta. Jag själv såg problem med ineffektiviteten i dövskolan med mina glasögon (och ja, jag är en vit västlänning). Men jag kan inte komma från det faktum att under de sex månaderna jag var i Etiopien kände jag aldrig den där stickande känslan av stress. Där skulle livspusslet inte pressas in i ett konstruerat tidschema utan allt fick ta sin tid. Tidtabeller och almanackor växer inte på träd. De är varken ekologiska eller organiska utan en skrivbordskonstruktion. Tänk om vi nordbor mer eller mindre stressar ihjäl oss för att vår kalender i mobilen inte är naturlig... eller ens mänsklig.

Filosofen Thomas Hobbes har en intressant tolkning av berättelsen om när Adam och Eva åt av den förbjudna frukten från kunskapens träd. Det var när de åt av frukten som människan blev medveten om tiden. Hon förlorade sitt paradiska tillstånd genom att inte bara leva i nuet utan måste även släpa på sitt förflutna och oroa sig för den ovissa framtiden. Idag försöker vi återvinna nuets paradys genom olika metoder och livsstilar, det är inne med yoga och meditation som delvis handlar om att få kontakt med nuet.

En metod som har utvecklats av engelsmannen John Parkin går ut på att säga "fuck it" till sin oro och sina måsten, det vill säga att helt enkelt skita i det (googla på det, det är en seriös rörelse). Det tror jag skulle vara väldigt sunt för många av oss, att mitt i stressen teckna "nu jag fan detta", visa långfingret åt mobilkalendern och bara gå ut och insupa nuet. Ja, nu skiter jag i det här...

FILIP BURMAN är en gift småbarnsförälder som också är egenföretagare och önskar att han vore bättre på att ibland bara skita i saker och ting.

Mer att läsa och se på dovastidning.se

FOTO: SVT PLAY

FOTO: CRAIG STODIN/AB

FOTO: SIMON SÖDERBERG

Viral succé för Romel Belchers teckenspråksgestaltning.

Nyle DiMarcos intervju väckte enorma reaktioner i USA.

Tyst Teaters pjäs om vad perfektion betyder.

Teckenspråk som modersmål i Örebro

Europas teckenspråkshuvudstad, Örebro, beslutade i slutet av mars att erbjuda modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk i grundskolan och gymnasiet. Men då måste det finnas minst fem intresserade elever i kommunen.

Egentligen hade Örebro kommun kunnat erbjuda modersmålsundervisning i teckenspråk tidigare. DT förklarar varför.

Trots att Örebro redan för sex år sedan utropade sig till Europas teckenspråkshuvudstad är det först nu som kommunen bestämt sig för att erbjuda modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk.

– Örebro kommun har som avsikt att vara Europas teckenspråkshuvudstad så jag ser det som en självklarhet att vi även ska erbjuda teckenspråk som modersmål till eleverna i våra skolor, säger Jessica Ekerbring (S) ordförande i programnämnden för barn och utbildning.

Men så självklart var det inte i början. Anledningen till att det dröjde är att kommunen ansåg sig vara tvungen att först göra en utredning och ta reda på vad lagen säger om modersmålsundervisning i teckenspråk. Bakgrunden till utredningen var att andra kommuner enligt Örebro kommun tolkade lagen olika. En del såg teckenspråk som ett modersmål, andra gjorde inte det. Två andra skäl till utredningen var att Örebro kommun hade fått intresseanmälningar från föräldrar som ville att deras barn skulle få lära sig teckenspråk som modersmål och att kommunen tidigare avslag ansökningar om modersmålsundervisning i teckenspråk.

På frågan om vilka kommuner det är som inte ser teckenspråk som ett modersmål svarar Åsa Önander, enhetschef för modersmålsavdelningen inom Örebro kommun.

– Det var vid nätverk med olika modersmålsavdelningar som frågan ställdes till alla närvarande. De som redovisade svarade blandat, några erbjöd och några inte, men jag antecknade inte exakt vilken kommun som svarade vad. Då var jag nyfiken för att vi hade börjat fundera kring att vi då inte erbjöd det som modersmål. Detta var en del till att utredningen startades, förklarar hon som är en av de två som gjort utredningen.

Språkrådet, Sveriges Dövas Riksförbund och CODA*-arbetsgruppen hos Dövas Förening i Örebro uppger alla för DT att det är obegripligt att en kommun ska behöva göra en utredning för att ta reda på om teckenspråk är ett modersmål.

CODA-barn i Örebro får modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk. Personerna på bilden har inget med artikeln att göra.

Skollagen och skolförordningen är tydliga med att om det finns minst fem elever i kommunen som är intresserade av att lära sig det språk som används av deras föräldrar i hemmet så är kommunen skyldig att ordna med modersmålsundervisning under förutsättning att det finns lämpliga lärare att tillgå och eleverna har grundläggande kunskaper i språket. Det kan vara vilket språk som helst. Men ett undantag finns för fem nationella minoritetsspråk – samiska, meänkieli, romani chib, samiska och finska. Här måste det inte finnas minst fem intresserade elever utan det räcker med en elev.

CODA-arbetsgruppen är dock glad över att kommunen slutligen gått dem till mötes att erbjuda teckenspråk som modersmål.

– För oss är det ett väldigt välkommet beslut då vi strävat för detta sen vi bildade arbetsgruppen för CODA-frågor i fjol, säger Sofia Linge, en av medlemmarna i arbetsgruppen.

I april har Örebro kommun börjat arbetet med att organisera modersmålsundervisningen i teckenspråk och rekrytera teckenspråklärare. Anneli Ström, politisk sekreterare (S), berättar att det nu finns minst 40 intresserade elever.

Skellefteå kommun beslöt i slutet av 2014 att det svenska teckenspråket skulle vara jämställt med de nationella minoritetsspråken. Här räcker det med att en elev anmäler intresse för att kommunen ska ordna modersmålsundervisning. SDR:s ordförande, Hanna Sejlitz, menar att teckenspråk är precis som andra språk ett modersmål enligt skollagen och välkomnar Örebro kommuns tydliggörande att de ska erbjuda teckenspråk som modersmål. Samtidigt anser hon att eftersom Örebro utropat sig till Europas teckenspråkshuvudstad bör de vara en förebild för andra kommuner genom att följa Skellefteås exempel och likställa det svenska teckenspråket med de nationella minoritetsspråken.

TEXT: NICLAS MARTINSSON ARKIVFOTO: TOMAS LAGERGREN

* Children of Deaf Adults (barn till döva föräldrar)

TERRORDÅD I BRYSEL. På morgonen den 22 mars skedde två explosioner på flygplatsen och en på ett tunnelbanetåg vid stationen Maalbeek. 35 personer dog och över 300 skadades. Här manifesterar European Union of the Deafs personal (som klarade sig oskadda) "Je suis Bruxelles". En av de anställda är Petra Söderqvist från Sverige. Hon bär en brun kapp.

FOTO: EUD

Tillbaka till Guldåldern!

DÖVAS DAG 2016 GÖTEBORG

16-18 september 2016 hålls Dövas Dag i Göteborg.
 Fredag: Världskulturmuseet
 Konferens med olika föreläsningar med temat "Tillbaka till Guldåldern". Mingel på kvällen.

Lördag: Eriksbergshallen
 Utställningar, korta föreläsningar, barn- och ungdomsaktiviteter. Bankett och eftersläpp på kvällen.

Söndag: Öppet hus hos olika verksamheter.

Mer information finns på hemsidan, dovastidning.se/d12016.wirelesscenter

Med vänliga hälsningar arbetsgruppen för Dövas Dag
 Johanna, Kenneth, Mimmi och Tobias

FOTO: TOMAS KOLD

Aktion och elevstrejk på Östervångsskolan i Lund

Den 4 april ägde en aktion rum på Östervångsskolan. Då protesterade 4 vuxna aktivister och drygt 20 elever mot att skolan inte valt att anställa den döva sökanden som biträdande rektor och krävde att minst 51 % döva skulle vara med i rekryteringsprocessen. Enligt skolan var rekryteringsprocessen inte över och ingen av de sökande var bortvald. Polisen kom senare till skolan och förde bort aktivisterna. Skolan anmälde dem för olaga intrång. En mindre elevstrejk genomfördes också dagen efter. DT följer utvecklingen på dovastidning.se.

Inger Ahlgren, docent i teckenspråk, Lars Kruth, SDR:s mångåriga ledare, och Brita Bergman, professor i teckenspråk.

Mats Jonsson tecknar med Lars Kruth och de andra festdeltagarna vid Gula villan på Stockholms universitet.

Så kom Teckenspråkets dag till

I år är det 35 år sedan riksdagen erkände teckenspråket som dövas första språk. Då var datumet 14 maj 1981. Sverige var först i världen med ett sådant erkännande. Nu firas Teckenspråkets dag årligen den 14 maj. Men hur kom högtidsdagen egentligen till? Mats Jonsson berättar för DT om hur allting började.

Mats Jonsson var ordförande för Dövas Akademiska Klubb (DAK) som bildades 1991. Då hade det hunnit gå tio år sedan erkännandet.

– Vi i klubben såg tillbaka på 1981 och tänkte på hur betydelsefullt det var. Då bestämde vi oss för att arrangera en tioårsdag för att uppmärksamma det viktiga erkännandet, berättar Mats Jonsson, initiativtagare.

Teckenspråksavdelningen, en del av institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet, var positiv till arrangemanget som då hette ”Tio år med tvåspråkighet” och ägde rum den 14 maj. Akademiklubben fick låna en hörsal på universitetet. Drygt 100 personer kom och lyssnade på föreläsningarna. En av talarna var dövrörelsens nestor, Lars Kruth, mångårig SDR-ledare. Han redogjorde för SDR:s långa kamp för att få teckenspråket accepterat som ett språk och gladdes åt att en skolavslutning skulle hållas i juni för den första gruppen elever som fått undervisning på teckenspråk under hela tioåriga specialskolan, 1981-1991.

– Tänk att det varje år kommer sådana grupper elever, sade Lars Kruth.

På kvällen ordnades en fest i Gula villan på universitetsområdet Frescati.

– Det var väldigt trevligt, minns Mats Jonsson.

2001 hade teckenspråksavdelningen vid Stockholms universitet ett speciellt program i samband med 20-årsdagen. DT kan se i arkivet att begreppet Teckenspråkets dag var myntat då.

Mellan 2002 och 2005 var begreppet inte lika vanligt åtminstone inte i tidningen. Men 2006 anordnades en stor 25-årsjubileumsgala i Stadshuset i Stockholm. Galan var flärdfull då den var i Blå hallen i vilken nobelmiddagen brukar äga rum. Sedan dess är Teckenspråkets dag etablerad och firas på olika platser runt om i landet.

Hur känns det att Teckenspråkets dag nu firas årligen?

– Jag är väldigt glad att det firas varje år och att man uppmärksammar vikten av rätt till teckenspråk. Man får absolut inte glömma historien då teckenspråket länge var förbjudet och undanträngt, säger Mats Jonsson, i dag anställd vid teckenspråksavdelningen på Stockholms universitet, och fortsätter:

– Det är roligt att se hur många är intresserade av att lära sig teckenspråk och att teckenspråket syns allt mer i samhället. Det är tack vare erkännandet!

Även i år ordnar Stockholms universitet en temadag, men då den 13 maj eftersom 14 maj är en lördag. Temat är svenskt teckenspråkslexikon.

TEXT: NICLAS MARTINSSON ARKIVFOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

SÅ LÖD BESLUTET

Den 14 maj 1981 tog riksdagen ställning till ett förslag från regeringen i vilket det bland annat stod:

Integrationsutredningen framhåller att de barndomsdöva för att fungera sinsemellan och ute i samhället måste vara tvåspråkiga. Tvåspråkighet för deras del innebär enligt utredningen att de dels måste behärska sitt visuella/manuella teckenspråk, dels det språk som samhället omger dem med, svenskan.

Riksdagen visade stöd för den beskrivningen. Därmed erkändes dels dövas rätt till tvåspråkighet, dels att teckenspråket är dövas språk.

Tack gud, för DT!

– Nattvardsgång gjorde tidningen känd i hela landet

Som vi nämnde i förra numret utkom Dövas Tidning för första gången den 6 juni 1891, då under namnet "Tidning för Döfstumma" och trycktes i 1000 ex. Tidpunkten för utgivningen var ingen slump. Grundaren, den döve typografen Fredrik Schreiber från Lund, var strategisk. Han visste att veckan därpå (12-14 juni) var det möte och allmän nattvardsgång i Stockholm. 400 döva kom och Schreiber delade ut tidningen och lät meddela att möjlighet till prenumeration på tidningen fanns. Ett smart PR-trick som gjorde att tidningen snabbt blev känd i hela Sverige.

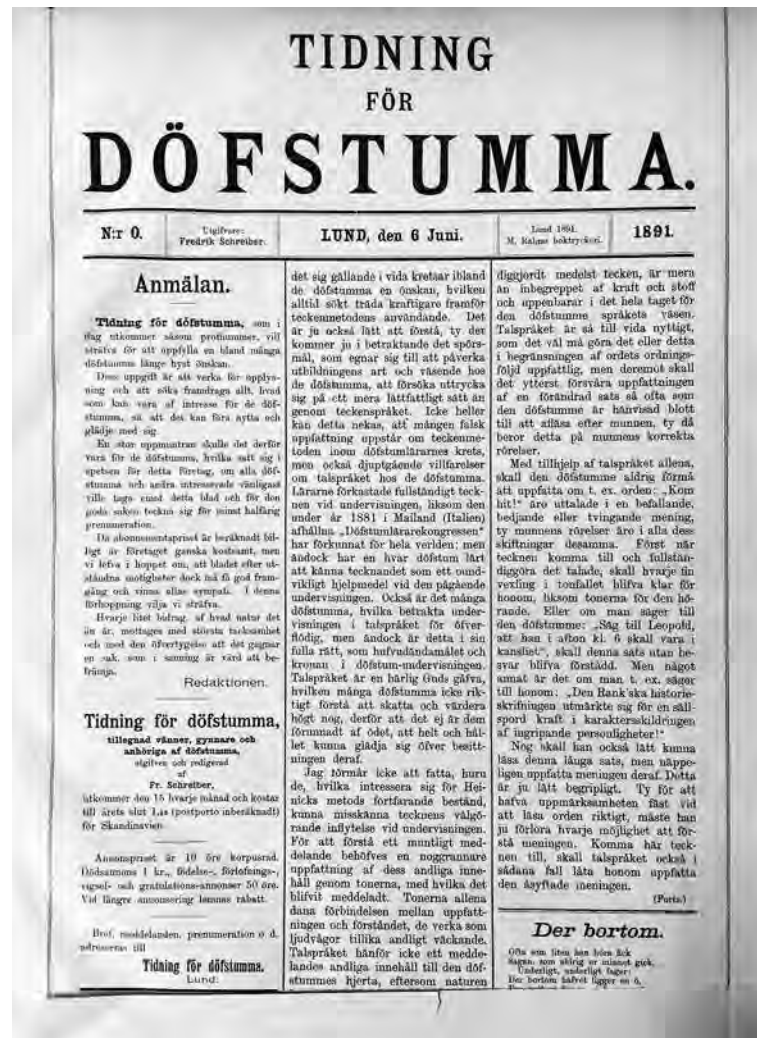
Det allra första numret bjöd på en salig blandning: en lång text om betydelsen av teckenspråket för den döve, som lades upp som följetong och fortsatte i andra numret. Sedan ägnades lite utrymme åt diskussionen om huruvida ett ägg ska kokas på rätt sätt, hur man skall fria (man ska inte vara för het på gröten), om en "ätkonstnär" som enligt uppgift hade en kost av "glas, kol, koks, aska, sågspån lerpipor och gamla skor"(!). Sedan en handfull annonser, bland annat "Maria Lindelöfs Cigarr och tobakshandel, Bantorget i Lund. Rekommenderas". Sedan en kontaktannons där en man sökte en "döfstum dam, icke över 25 år". Bild önskades och skulle sändas tillbaka om tycke inte uppstod. "Tystlåtenhet utlofvades". Vi kanske kan konstatera att människan inte förändrats nämnvärt under 125 år.

Den 14 juni var det sammanträde med närvarande ledamöter i Dövstumsföreningen i Stockholm. Harald Berg, själv typograf till yrket, berättade om att Dövsverige till slut fått ett nytt "språkrör", Tidning för Döfstumma, något andra länder redan fått innan och visade upp tidningar från Tyskland, Österrike, England, Frankrike, Amerika och Norge.

Vill du som annonsör gratulera Dövas Tidning i jubileumsnumret i juni?

Kontakta: annons@dovastidning.se för specialpris

dövastidning

I dagarna hade Tidning för Döfstumma utkommit. Han fruktade att tidningen skulle få slåss för sin existens så han föreslog att föreningen skulle ge tidningen ett stöd på 150, max 200 kr årligen, under tre år, tills tidningen kunde bära sig. Villkoren var att föreningen skulle ta över kontrollen över tidningen och utgivningen ske från Stockholm.

Föreningen beslöt enhälligt att stödja Harald Bergs förslag.

Och det beslöts också att en redaktionskommitté på tre personer skulle tillsättas, varav en skulle vara "fullsinnad" (hörande). Fem kandidater föreslogs: Harald Berg själv, Carl Ström även han typograf, revisor A. K:son Bergman som var "fullsinnad", alla från Stockholm, dövläraren Gerhard Titze från Karlskrona och tidningens grundare Fredrik Schreiber från Lund föreslogs också.

I en rockad valdes endast stockholmare: Harald Berg, A. K:son Bergman och så typografen Carl Ström, "denne så länge hr. Schreiber ej är i Stockholm bosatt" skrev man.

Sagt och gjort: 1892 trycktes tidningen av Gernandts Boktryckeri AB i Stockholm och ansvarig utgivare var Harald Berg. Tolv nummer utkom det året, mot sex nummer året innan.

Mer om tidningens 125 år i nästa nummer – som är ett specialnummer – då fyller DT 125 år på riktigt; tidningen utkommer nämligen från och med den 2 juni – nära födelsedagen den 6 juni.

TOMAS LAGERGREN

Den 27 april är det Internationella ledarhundsdagen. Marie Granat och Ragnar Olsson berättar om sina fyrbenta vänner.

Ledarhundsföraren Ragnar:

”Jag känner mig friare med Elvis”

Elvis är Ragnar Olssons tredje ledarhund. Att ha en hund som ständig följeslagare innebär frihet och trygghet.

– Jag kan gå ut mitt i natten om jag så vill, skojar Ragnar som har dövblindhet och bor i Gällivare.

Elvis är vilken vovve som helst när DT kommer på besök. Han går fram, hälsar och nosar på undertecknad. Ragnar Olsson förklarar att hemma är Elvis en vanlig sällskapshund. Men när han väl har selen på sig utför han sina uppgifter plikttröget. Han har ”arbetat” hos Ragnar i fem år.

– Elvis betyder mycket för mig. Jag känner mig friare med honom och kan vara ute hur mycket och när jag vill, säger Ragnar som är nästan blind.

En ledarhunds uppgift är att leda förbi hinder, hålla kant på trafikerad väg, markera stolpe vid övergångsställe, visa på trappor och svara på ledarhundförarens olika kommandon med mera. Föraren ansvarar själv för att hitta rätt på gator och torg.

– Jag använder gps med talsyntes (en artificiell röst som talar om vägen), berättar Ragnar som har cochleaimplantat.

Fem-sex sträckor är inövade – alla i närheten av hemmet. Det innebär att Elvis känner till dem och kan leda Ragnar rätt. Ytterst är det dock Ragnars ansvar att ha koll på rutterna.

Ragnar har Elvis mest när han är ute och motionerar eller hälsar på någon. Till exempel åker han gärna skidor på vintern.

När han handlar mat och uträttar ärenden så har han en personlig assistent med sig.

Alla de tre ledarhundar som Ragnar haft är labradorer. Han säger att det inte går att jämföra dem. Precis som människor har de olika personligheter.

Hur ska en bra ledarhund vara?

– Den ska vara lugn, stabil, samarbetsvillig, ha bra minne och tycka om att jobba. Sedan måste den också kunna strunta i andra hundar som skäller och istället bara passera förbi.

På självaste Internationella ledarhundsdagen flyttar Ragnar till Umeå. Han ser fram emot att bo i en stad där det finns fler döva, hörselskadade och dövblinda än i Gällivare och att engagera sig i föreningslivet.

En ledarhundsinstruktör från Synskadades Riksförbund (SRF) i Stockholm kommer till Umeå i maj och tränar Ragnar och Elvis på att upprepade gånger gå de viktigaste sträckorna.

– Elvis är nu i sina bästa år. Så det lär bli lätt för honom att lära sig nya miljöer, säger Ragnar.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

DT Play på Internationella ledarhundsdagen: Se när Ragnar Olsson åker skidor med Elvis.

Marie om sin ledarhund:

”Asta är som en kompis för mig”

Marie Granat har valt att ha en pudel som ledarhund. Anledningen är att den är allergivänlig.

– Jag har med mig Asta överallt. Det fungerar jättebra, säger hon som bor i Stockholm.

När DT besöker Marie Granats arbetsplats ligger Asta i hundbädden och sover under hennes skrivbord.

– Det är jätteviktigt att en ledarhund får vila så att den sedan orkar ”jobba”, säger Marie som är lycklig över att ha Asta som ledarhund.

Hon hade varit utan ledarhund i sju år. Tidigare hade hon en labrador. När den gick bort bestämde hon sig för att ta paus och inte skaffa sig en ny ledarhund.

– Det var dels för att mina gamla kollegor hade allergikänning, dels för att min man är astmatiker och reagerade.

Själv märkte hon att hon med åren nös allt mer när hon var i närheten av en labrador. Så hon bestämde sig för att meddela SRF:s ledarhundsverksamhet att hon önskade sig en pudel. Att hitta en passande pudel tog tid. Labrador och schäfer är nämligen betydligt vanligare som ledarhund. Storpudlar som också är godkända ledarhundar är en raritet. Men ett privat företag som avlar och dresserar så kallade samhällsnyttiga hundar – det vill säga ledar- och polishundar – hittade till slut Asta som då var nästan tre år gammal. Hon var en omplacering som dressören såg möjligheter i. Företaget som har avtal med SRF tränade Asta.

Sedan fick Marie henne. Det var för två år sedan.

Asta har ett persontecken, nämligen ”Snobbig”.

– Labradorer är i allmänhet mer lekfulla, hälsar gärna på alla och kan äta ”allt”. Men Asta är mer reserverad och väljer vilka hon vill hälsa på. Hon är också kräsen när det gäller mat, säger Marie leende.

Hennes synfält krymper så fort hon går ut. Då behöver hon en ledarhund. Men när hon är inomhus – på kontoret och i hemmet – är synfältet vidare eftersom hon känner till miljöerna.

Hon använder Asta överallt, som när hon åker pendeltåg och tunnelbana till och från jobbet, tränar på gym och handlar i klädaffärer.

– Imponerande nog kan Asta hitta lediga sittplatser på tåget och vet hur man ska ställa sig i en kö, säger Marie.

Som bosatt i Stockholm gäller det att hitta hundvänliga ställen som caféer och restauranger. Det är inte kul att behöva fråga om ledarhunden är välkommen, enligt henne.

– Jag använder en app som heter Hundvänliga Stockholm och som talar om vilka platser som tillåter hundar.

Vad betyder Asta för dig?

– Asta är som en kompis för mig och ger mig trygghet när jag går ut. Hon hjälper mig att undvika att krocka med andra människor och stolpar och markerar dörrar och trappor med mera. Men hon kan aldrig ersätta en personlig assistent.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Andreas Esberg har jobbat för LKAB sedan han var 16 år.

Kirunabon och laestadianen Andreas Esberg jobbar i gruvan:

”Det är lite läskigt”

DT träffar Andreas Esberg i Kiruna. Han berättar om hur det är att leva som en laestadian och jobba som traktorförare för LKAB. Ibland är han nere i gruvan, över 1 300 meter djup.

– Man måste fokusera på jobbet för att inte bli rädd, säger han.

Andreas Esberg har nyligen avslutat sitt dagspass, klockan 6.00-14.30. Men arbetsdagen är kanske inte över för honom. När DT kommer till Kiruna snöar det.

– Få se om jag behövs i natt för att ploga snö, säger han som har jour för LKAB.

Han har jobbat för gruvföretaget, LKAB, sedan han var 16-17 år gammal. Någon gymnasieutbildning gick han aldrig.

– Jag orkade inte eftersom jag inte tyckte om att läsa.

Efter grundskolan i Härnösand studerade och övningskörde han i tre månader för att bli traktorförare. Han kände att yrket passade honom perfekt för han gillade praktiska arbetsuppgifter.

I dag kör han alla slags traktorer, såväl små som stora och med olika redskap.

– Jag gör lite allt möjligt. Till exempel åker jag och plockar upp slam inne i gruvan och hjälper gubbarna med att lyfta dem så att de kan nå taket. Jag hissar också ibland mig själv till taket för att byta lysrör.

Bara gubbar som jobbar på LKAB?

– Nej, det finns också kvinnor i gruvan, säger han.

Hur är det att jobba i gruvan?

– Det är lite läskigt. En gång föll en ganska stor sten ner på den traktor som jag satt i. Fönstret i hytten krossades. Jag blev inte skadad, däremot rädd.

Han håller rädslan i schack genom att koncentrera sig på arbetet och har genomgått företagets säkerhetsutbildning.

Andreas chef och kollegor kan lite teckenspråk. Han upplever att de har positiv attityd.

– Jag vill helst inte skriva lappar så jag tvingar dem att försöka teckna med mig. Det brukar fungera bra, säger han leende.

Han har sällan tolk. Det är svårt att få tag i en ledig tolk med kort varsel på grund av att få tolkar finns i Norrbotten och avstånden är långa.

Han är född och uppvuxen i Kiruna. Någon döv har han ännu inte mött i staden. Vad han vet så bor det en till döv där men de har aldrig träffats.

– Döva (reds anm: gamla skolkamrater från Kristinaskolan i Härnösand) tror att jag är ensam här. Men det stämmer inte. Jag har en rad släktingar och vänner. Många av dem kan teckna mer eller mindre. Men det skulle förstås vara kul om det bodde fler döva här.

Släktingarna är många till antalet av en anledning. Andreas kommer nämligen från en laestadiansk familj. Laestadianism är en luthersk inomkyrklig väckelserörelse och vanlig i Lappland. Rörelsen avråder från användning av preventivmedel. Annars anses det syndigt att försöka förhindra att skapa liv. Grundat på ett bibelord ska en kvinna alltid vara tillgänglig för graviditet under äktenskapet. Därför är stora familjer mer regel än undantag inom rörelsen.

Andreas är gift med en laestadiansk kvinna och de har fem barn. Ett sjätte är på väg.

– Sex barn räcker. Men man vet aldrig, säger Andreas och skrattar.

Hans familj har nyligen köpt en minibuss för att alla åtta medlemmar ska kunna färdas i den.

Laestadianer är kända för att ha en mer strikt livsstil. Många har ingen tv hemma, går inte på bio, lyssnar inte på icke-kyrklig musik, har inga gardiner och växter hemma och dricker inte alkohol med mera. Homosexualitet anses vara en synd. Abort är förbjudet.

Andreas tillhör den mer liberala grenen av laestadianismen, s.k. österlaestadianism. Han erbjuder sig att visa DT sitt hem.

När DT kommer till Esbergs hus kollar alla fem barnen på webb-tv i datorn och surfplattan. De tittar på tecknade filmer och kör spel i paddan.

– Att tv:n saknas här hemma är inte av religiösa skäl. Vi tycker bara att det är onödigt att ha tv.

Går ni på bio?

– Nej.

Varför inte?

– Det är en synd att gå på bio.

Varför är det syndigt att gå på bio?

– Det är svårt att förklara för en icke-laestadian. Om du själv är laestadian förstår du varför.

Jag vill gärna förstå varför webb-tv är ok men inte bio. Kan du åtminstone försöka förklara för mig?

– Ja, bio och webb-tv kan vara samma sak men det beror på vad man väljer att se. Det känns fel att gå på bio och se en actionfilm där folk dödas.

Du kan ju alltid se en "snäll" film utan blod på bio.

Andreas ler. Han säger återigen att han inte kan förklara för mig.

Icke-religiös musik, till exempel pop, är inte tillåtet hemma hos familjen Esberg. Anledningen är att man inte ska riskera att bli alltför frestad av musik, förlora tron på Gud och därmed tappa sig själv. Andreas berättar att han har sagt till det äldsta barnets skola att han inte får lyssna på musik, dansa med andra och diskutera homosexualitet.

– Men de (skolan) pratar ändå säkert om homosexualitet och liknande. Då gäller det att vi pratar om vad som är rätt och fel hemma, säger han.

Varför är homosexualitet en synd?

– För att två män eller kvinnor inte kan få barn. Det är inte naturligt.

Tillbaka till hemmet. Andreas frågar mig vad jag tycker om huset. Jag säger att det ser ut som vilket hem som helst. Det enda som jag lagt märke till är att Guds tio budord är uppsatta i badrummet.

– Ja, många tror att vi laestadianer inte har gardiner eller växter hemma. Men det har vi, säger han som går på gudstjänst (predikning) varje söndag. Då brukar hans fru Annika tolka. Hon tecknar flytande när DT möter henne.

Slutligen, tror du att du bor kvar i Kiruna i framtiden?

– Ja, jag tror att jag kommer att bo kvar här hela livet. Det är underbart att kunna åka skoter på vintern, pimpla, åka längdskidor, gå ut i naturen på sommaren... Och så har jag min familj här.

– Den bästa tiden på året är våren. Det är oslagbart när solen skiner och man åker skoter på den kritvita glittrande snön som inte hunnit smälta än eftersom det är plus minus noll grader.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Andreas och Annika med sina fem barn; det äldsta är 8 och det yngsta 1,5 år.

Hatkärlek till dövskolan i Rom

Dövskolan ISSR ligger på den stora ljusa trafikerade gatan Via Nomentana i centrala Rom och är en av de första av sitt slag med aktivitet sedan slutet av 1700-talet. Huset har ingångar från både nummer 54 och 56, som var till för pojkar respektive flickor förr i tiden när institutet fortfarande var en internatskola. Byggnaden består av två separata långsmala flyglar med sammankoppling på bottenplan, där hörseltesterna en gång i tiden utfördes. I entrén är ordet "sordomuti" eller "dövstumma" bevarat som ett minne från forna tider.

Sedan internatskolan avvecklades på 1980-talet har ISSR alltmer blivit en forskningsenhet för olika aspekter av dövhet, dövas situation i samhället och anhöriga till döva. I lokalerna finns också olika organisationer som fokuserar på döva, bland annat en förskola för både hörande och döva barn, den nationella organisationen för teckenspråkstolkar (A.N.I.O.S.), centret för döva och dövblinda barn CABSS och regionkontoret för den nationella dövorganisationen (ENS Regine Lazio).

Forskningskoordinatören Maria De Monte är hörande men är uppvuxen med döva i familjen.

– 2009 arbetade här 5 personer och inga av dem var döva. Bara på några år har vi växt explosionsartat, främst på grund av ett starkt växande intresse för LIS och teckenspråk överlag i samhället. Idag är vi 20 anställda, varav hälften är döva. Vi är starkt inriktade på forskning om det italienska teckenspråket LIS och dess utveckling i samspel med "det hörande samhället". Man kan säga att vi fyller funktionen som medlare mellan det publika och det administrativa. Vi har ett nära samarbete med lokala aktörer runt om i hela Italien och försöker nå ut med våra forskningsresultat, säger Maria.

Det italienska teckenspråket LIS är numera ett erkänt minoritetsspråk i regionen Lazio där Rom är huvudort, plus i två andra regioner. Maria uttrycker sin önskan om att alla regioner i hela Italien ska minoritetsspråkstämpla LIS, men påpekar att det är hårt arbete att påverka makthavare på regional nivå och ännu svårare på statlig. Hon uttrycker sig poetiskt att det är en tidskrävande process:

– Som vatten gör med grottor...

En av institutets mest namnkunniga forskare och författare är den nu pensionerade Virginia Volterra, som skrivit många böcker om dövundervisning och fokuserar på teckenspråkets sociala aspekter. Elena Radutzky är ett annat viktigt namn; hon har varit med att utarbetat en ordbok som uppdaterats som app där man kan se hur en fysisk person tecknar. I en språklig

kultur där det visuella uttrycket har så stark betydelse måste denna form underlätta avsevärt, istället för att lära sig tecknet eller begreppet i en bok med hjälp av pilar. LIS har också tagit intryck från andra håll.

– LIS har en meningsuppbyggnad med subjekt-objekt-verb, men vi har på senare år sett att LIS ibland har meningsstrukturen subjekt-verb-objekt, som i italienskan, säger Maria. Det är en intressant utveckling som vi håller på att undersöka.

Maria tar med mig till lokalen för seniorer där jag får träffa Benedetto Santarelli, en levande legend inom LIS. Han har skrivit en mängd böcker, däribland en mycket uppskattad och vida använd "teckenspråksbibel". Han är numera pensionerad teckenspråkslärare, men är ofta på institutets seniorträffar för att umgås och utbyta idéer med likasinnade.

– Jag och mina bröder gick i skola här, säger Benedetto. Vi kommer från en familj som använde teckenspråk hemma och för mig var det mycket svårt att låta bli att teckna i skolan. Det kom automatiskt i klassrummet när jag ville uttrycka mig.

Han pekar på nunnan på fotografiet och förklarar att eleverna på den tiden bestraffades om de upptäcktes med att använda teckenspråk.

– Hon slog mig på fingrarna med ett järnrör när jag glömde av mig och tecknade.

Han visar sina fingrar och lederna längst ut har blivit så skadade att han inte längre kan böja dem.

– Hon sa att jag inte skulle säga något till mina föräldrar, för då skulle hon se till jag togs ur skolan.

Detta var det sista han ville eftersom hans bröder, som också bodde på internatet, stod honom mycket nära. Så han höll tyst om misshandeln för sina föräldrar.

Samtidigt har skolan betytt mycket för honom. Han lärde sig att binda böcker, ett hantverk som han fortfarande praktiserar när han flera gånger i veckan vistas i samlingslokalen för seniorer. Han visar mig sitt skrivbord och tar fram en nybunden bok bestående av en årgång av en dövtidsskrift. Han har en energisk blick och skämtar att ett fotografi av honom ska hänga i lokalerna.

– Under fotografiet ska det stå PROFESSOR Benedetto Santarelli, skämtar han.

Maria understryker att många som gått i dövskola i Italien har en sorts hatkärlek till sin skoltid.

– Gemenskapen och sammanhållningen eleverna emellan var mycket stark, men många behandlades illa. Min pappa gick i dövskola i regionen Puglia i södra Italien och där gjorde eleverna fina möbler och andra konsthantverk. Några gånger per år kom högt uppsatta präster och stal de finaste föremålen, säger Maria.

Nu är den kristna inriktningen borttagen sedan länge och ISSR fortsätter sin förändringsprocess för att på bästa sätt ge döva goda möjligheter socialt, utbildningsmässigt och yrkesmässigt.

TEXT & FOTO: CECILIA ERANDER OCH DANIEL GAHNERTZ

Benedetto Santarelli pekar på sig själv som barn och elev på skolan.

Mycket av inredningen är som ett vackert bevarat tidsdokument.

Institutets originalentré med benämningen "Sordimuti" eller dövstumma.

Maria de Monte visar utrustning för hörseltester som användes under 1900-talet.

Syndrom som gör att världen snurrar

Det här är den andra delen i artikelserien om dövgener: den här gången om Pendreds syndrom. I Sverige finns det minst 375 svenskar med detta syndrom. En av dem är 26-åriga Evelina Svensdotter från Vänersborg.

Pendreds syndrom leder inte bara till att man blir döv eller får en successiv hörselnedsättning utan också till andra symptom som yrselanfall, sköldkörtel-, och balansproblem. Symptomen är olika för varje person: vissa känner av syndromet medan andra inte gör det.

Pendreds syndrom ärvs från två recessiva gener från båda föräldrarna. Om båda hörande föräldrarna bär på samma gen har de alltså tjugofem procents sannolikhet att få ett dövt

barn med Pendreds syndrom. Om båda döva föräldrarna bär på samma gen har de hundra procents sannolikhet att få ett dövt barn med Pendreds syndrom. Cirka 7,5 % av alla genetiskt döva har detta syndrom men det är inte alla som upptäcker det eftersom några är symptomfria och andra kan drabbas av det.

Evelina Svensdotters mamma upptäckte tidigt att hennes dotter inte reagerade på ljud men det var någonting annat också. När Evelina var sex månader gammal blev hon okontaktbar och hon kunde inte hålla huvudet upprätt och huvudet hängde. Det var ett av Evelinas första yrselanfall. Sen utlöstes fler allt mer intensiva yrselanfall efter varandra vilket gjorde att Evelina ofta fick åka in till sjukhuset för att få dropp eftersom hon spydde upp allt.

Cirka 40 % av alla med Pendreds syndrom kan ha balansproblem och därför drabbas av extrema yrselanfall. Detta kan bero på att en del av snäckan i örat blir förstörad hos personer med Pendreds. Detta ger också upphov till att snäckan som i normala fall har två och ett halvt varv, bara har ett och ett halvt varv på grund av den förstörade delen i innerörat.

På grund av denna missbildning i örat är det vanligt att man drabbas av yrsel och balansproblem. Evelina kunde få extrema yrselanfall så ofta som några gånger i veckan.

– Det tog cirka en månad för mig att återhämta mig från varje yrselanfall, alltså blev jag aldrig frisk, förklarar Evelina.

Det räckte med en enkel aktivitet, som att hon bara skulle snurra ett halvt varv, för att ett yrselanfall skulle utlösas. Då blev hon okontaktbar för det var ett sätt för henne att koppla bort från världen.

– Jag blev beroende av mammas närhet och tröst när världen snurrade, berättar Evelina.

Vid ett pågående yrselanfall kunde Evelina absolut inte röra på huvudet. Hon var tvungen att hålla huvudet helt stilla. Om hon rörde på det skulle allt snurra ännu mer och hon skulle spy. Därför fick hon sitta i en rullstol och ha en nackkrage som stöd, så att hon inte skulle röra på huvudet. Efter en veckas yrsel kunde hon börja gå igen.

– Men det var som värst när jag var i tonåren, för då kändes det så hopplöst och så ensamt för ingen förstod vad jag gick igenom.

När Evelina var 19 år började hon dessutom få yrselanfall när hon drack alkohol.

– Det var hemskt för plötsligt blev jag medveten om de begränsningar yrseln medförde. Dessutom var jag i tonåren och alla mina kompisar hade roligt på fester och blev fulla medan jag var tvungen att bli nykterist. Jag drack inte ens på min egen student för jag ville inte bli yr och missa den, berättar Evelina.

Evelina har haft yrsel- och balansproblem hela sitt liv och hade i omgångar blivit undersökt av läkare men inte fått ett svar förrän hon fyllt elva år. Då misstänkte man att hon hade Pendreds syndrom eftersom symptomen stämde in på henne. Då förvarnade man henne att hon hade en stor risk att utveckla struma vilket innebär att man antingen får en under- eller överproduktion av hormoner i sköldkörtlarna.

– När jag var 14 år gammal sa mitt ex plötsligt till mig en morgon – du ser ut som en groda, berättar hon skrattande.

Då förstod hon vad det handlade om och kunde snabbt få rätt hjälp. Hennes sköldkörtlar hade blivit förstörade. Evelina hade fått hypotyreos som är en underproduktion av hormoner i sköldkörteln som är ett organ som finns i halsen.

Cirka 60 % av alla med Pendreds syndrom utvecklar struma. Oftast får man det i tonåren eller i tjugårsåldern. Då kan man uppleva problem med att svälja och att andas. Om man inte får hjälp i god tid för sin struma kan man bland annat drabbas av övervikt, trötthet, frusenhet och depression. Därför är det viktigt att söka hjälp i tid så att man får rätt medicin eller operation.

Evelina har mycket dålig erfarenhet av sjukvården under sin uppväxt eftersom hon haft återkommande yrselanfall under hela sin uppväxt men inte fått någon diagnos.

– Jag hade inget språk fram till jag fyllde 9 år. Därför kunde jag inte förklara hur jag kände mig så läkarna fick göra en massa obehagliga undersökningar på mig. Jag upplevde detta som ett återkommande övergrepp på mig, berättar Evelina.

” När jag var 14 år sa mitt ex plötsligt till mig en morgon – du ser ut som en groda ”

Anledningen till Evelinas sena språkutveckling berodde på att hon först gick på en hörande skola i Vänersborg och att man trodde att hon var stum men när hon fyllde 9 år insåg man att hon ”bara” var gravt hörselskadad och därför fick lära sig teckenspråk. Evelina hade tidigare taltränat men det var först när hon lärde sig teckenspråk som hon lärde sig att uttala ordet ”yr”. Detta förändrade allt. Nu kunde hon förklara vad som var fel på henne. Bara två år senare fick hon det preliminära beskedet att hon kunde ha Pendreds syndrom. När hon fyllde 17 år fick hon ett definitivt besked av ett gentest hon gjorde genom att ta blodprov.

Det har visat sig att det kan finnas ett samband mellan balans och yrsel. För varje gång balansen försämras blir biverkningen att man får ett yrselanfall. Det är alltså ett sätt för kroppen att kompensera balansbortfallet i innerörat och det är därför man drabbas av yrselanfall. Efter flera yrselanfall försämras/skadas balansen och tills sist har man så dålig balans att man inte kan ”förlora” mer av den att man slutar få extrema yrselanfall. Därför är det ”bra” att ha dålig balans i innerörat för att slippa fortsätta drabbas av jobbiga yrselanfall. I dag upplever Evelina att yrselanfallen blivit lindrigare, och som hennes läkare sa, hade hon ”yrat färdigt”. Evelina märker av sin dåliga balans speciellt när det är kolmörkt ute, men inte annars. Balanssinnet finns alltså inte bara i innerörat, utan också med hjälp av synen, musklerna och i känseln, därför är det inget som Evelina märker av till vardags eftersom kroppen anpassar sig.

Yrseln har också gjort henne döv. Tidigare var Evelina gravt hörselskadad och blev döv på vänstra örat varje gång hon fick ett yrselanfall men hörseln kom tillbaka när yrseln gick över. Det var först för två år sedan som Evelina förlorade en stor del av hörseln permanent efter att hon bott i Venezuela i tre månader. Ljudmiljön i landet var hemsk och i samband med dövheten har hon drabbats av kronisk tinnitus.

Evelina får frågan om det åtminstone finns något positivt med Pendreds syndrom.

– Ja, syndromet har gjort mig stark och envis. Dessutom blev jag ju döv av det och tack vare det har jag lärt mig teckenspråk. Det kan aldrig vara något negativt!

TEXT & BILD: MOA GÄRDENFORS (OCKSÅ DÖV P.G.A. PENDREDS SYNDROM)

Så blev yoga en boom bland döva

Yoga, en flertusenårig hinduisk filosofi, har slagit ner som en bomb bland döva. Varför det, varför just nu och vad är egentligen yoga? DT:s Ylva Björklund träffar de teckenspråkiga yogalärarna Debbie Z. Rennie och Kristina Snow för ett samtal om yoga över en raw food-lunch i centrala Stockholm.

Debbie Z. Rennie, som till vardags jobbar som bildlärare på Manillaskolan i Stockholm och Kristina Snow, teckenspråkstolk bosatt i Örebro, har båda lång erfarenhet av att undervisa i yoga.

Hur kom ni i kontakt med yoga?

– Jag provade yoga första gången redan 1980 och fastnade direkt. Då var jag tonåring och en sökare. I yogan hittade jag ett lugn i kundalininyogans andningsövningar. Därefter utövade jag iyengaryoga i många år innan jag för något år sedan övergick till ashtangayoga. Jag har inte utövat yoga konstant under åren, ibland kommer andra saker i livet emellan som klimakteriet

till exempel. Den påverkade kroppen för hårt. Men nu när den gått över så känner jag mig starkare än någonsin och utövar ashtangayoga som är den mest fysiska yogaformen, det är så häftigt att yoga igen och känna att den utvecklar mig, min kropp och mitt liv, berättar Debbie och ser nöjd ut.

– Jag blev tvingad till yoga när jag var i 40-årsåldern, säger Kristina och gapskrattar. Min dåvarande sambo Glenn var yogalärare och vi byggde en yogastudio på vår bondgård utanför Örebro. Bönderna i närområdet var skeptiska, de undrade nog vad vi var för hippies! Men efter ett tag kom de och provade och på ett par veckor gick de från att vara stela gubbar i stövlar till att kunna knyta skosnören själva. Jag minns också när vi skulle bygga klart studion, arrangera vår allra första yogaretreat och samtidigt driva bondgården, det var långa hårda dagar och Glenn tvingade upp mig i gryningen för att yoga först. Jag var morgontrött och ville sova. Men oj vilken skillnad i energi det blev, jag fick mycket skarpare sinnen och bättre fokus.

Yoga är en filosofi, en spirituell livsstil och för flera tusen år sedan ett sätt för hinduiska munkar att orka sitta still och meditera i flera timmar. Det finns många olika yogaformer, från mer stilla och mediterande varianter till andra dynamiska och fysiskt utmanande. Andningen är dock viktig i alla former.

I Stockholm finns just nu tre fulla teckenspråkiga grupper ashtangayoga och de workshops som hålls i yinyoga* då och då blir fulla snabbt. Det är hårt tryck på platserna. Vad är det som gör att yogan fått en sådan boom just nu?

– Självklart är en del av det en träningsrend som går just nu men samtidigt har den hållit i sig ganska länge, säger Kristina. Jag tror att vi behöver yoga nu, många lever i ett högt tempo med stress och krav. Yogan blir ett verktyg till att hitta balans. Yogan är så enkel också, när man lärt sig grunderna hos en riktig yogalärare så behöver man ju bara en matta.

– Ja, fyller Debbie i, yoga passar verkligen alla. Det blir till en livsstil där yogaträning går hand i hand med bättre andning och bättre mat. Ett annat lugn helt enkelt. Om du kontrollerar din andning så kontrollerar du ditt sinne och kan hantera dina motgångar mycket bättre. Yogan hjälper kroppen att självlåka. Och du blir stark och smidig, säger hon och ler stort. Det är fantastiskt!

– Många tror att ashtangayoga som vi utövar är hardcore yoga och visst, det är den mest fysiskt krävande men även den yogaformen går att anpassa individuellt, du yogar alltid efter dina egna förutsättningar! Och just ashtangayoga passar döva. Det är inga ledda klasser som du måste beställa tolk till utan du kan rulla ut mattan och yoga med vilken lärare du vill i vilket hörn av världen du än befinner dig i. Har du bara lärt dig serien så är det bara att träna, inflikar Kristina.

Finns det fler fördelar för just döva att utöva yoga?

Först tvekar de båda yogalärarna. Sedan svarar Debbie att det mesta nog är allmängiltigt men att döva säkert har lättare att fokusera eftersom ljud inte stör oss. Och att en eventuell offer-mentalitet tränas bort, vilket ju alltid är en vinst. Man lär sig om sig själv och tar plats på ett mer självklart sätt, säger hon. Kristina som är lärare för både hörande och döva tycker sig se att döva generellt har lite sämre balans och eftersom yogan innehåller mycket balansträning så är det ju bra.

Solen är nu på väg ner över hustaken och det börjar bli dags att avrunda detta spännande samtal – ett sista ord om yoga?

Debbie lyser upp och säger att yoga sprider lugn, det är som att massera sig själv inifrån och ut. Kristina håller med och tillägger att om hela världen utövade yoga så skulle det inte finnas några krig.

Så, kom och yoga! Peace.

TEXT: YLVA BJÖRKLUND, SJÄLV YOGAENTUSIAST FOTO: SARA SEYFFART

Kristina Snow och Debbie Z. Rennie.

Ashtanga yoga är en modern och dynamisk form av hathayoga och den går tillbaka på yogin Sri Krishnamacharyari, vars elev Sri Krishna Pattabhi Jois därefter vidareutvecklade stilen och spred den i västvärlden. Den fysiska yogaträningen med kroppsställningar (asana) och andningsövningar (pranayama) är dock endast den ena sidan av yogan och är inte ett självändamål i sig för att uppnå hälsa och välmående i en lätt, stark och smidig kropp.

Iyengaryoga är en form av yoga som skapats av B.K.S Iyengar även han elev till Sri Krishnamacharyari. Yogaformen utmärker sig genom att asanas korrigeras och underlättas genom flitigt användande av hjälpmedel som klossar och remmar. Med stark grund i traditionell rayayoga, lägger iyengaryoga stor vikt vid att utveckla styrka, uthållighet, smidighet och balans, samt koncentration och meditation.

Kundaliniyoga är en aktiv och dynamisk form av yoga där de flesta övningarna kombineras med kraftfull andning. Kundaliniyoga består av en kombination av kroppsställningar, andningsövningar, meditation och mantran. De flesta kroppsställningarna är ganska lätta att utföra vilket gör att nästan alla människor kan utföra kundaliniyoga.

Yinyoga är en återhämtande yogaform som handlar om att släppa taget för att stilla kropp och sinne. Det är en motvikt till de mer fysiskt krävande yogaformer. Genom att balansera yin, vila, och yang, aktivitet, i livet i stort ökar vårt välbefinnande på alla plan. Yinyoga innehåller passiva positioner med en lätt, mjuk stretch, utförda i stillhet och medveten närvaro. Varje position hålls i minst 3-5 minuter.

KÄLLOR: WIKIPEDIA, YOGOBE OCH YOGAJOURNAL

För varje steg vi tar

Här i Sverige har vi haft teckenspråk som erkänt undervisningsspråk sedan 1981 och jag tillhör den "lyckliga gyllene generationen" som fick min grundskoleutbildning på teckenspråk och på en dövskola. Många i min generation benämner dagens specialskolor som dövskolor. Dövskolor är en del av vår identitet och de platser där vi fick använda vårt språk fullt ut och fick lära oss om hur samhället fungerar. Idag ser jag att flera från den "gyllene generationen" tillsammans med nuvarande elever reagerar på förändringar inom skolorna, till exempel att dövskolor ska flyttas.

Anledningarna uppges oftast vara på grund av lokalproblem eller att den autistiska miljön inte är utmärkt. Samtidigt ökar oron hur den teckenspråkiga miljön ska tryggas för döva barn i skolor, vars huvudman har i regeringsuppdrag att bedriva en tvåspråkig undervisning. Många får löften om att en "teckenspråkig" miljö ska finnas och att lärarna ska behärska teckenspråk fullt, men ändå anges ofta teckenspråk som en merit – och inte ett krav – i rekryteringar till tjänster på skolorna. Jag vill dock betona att det finns fullt teckenspråkiga personer i skolorna och de är otroligt viktiga förebilder, som gör ett fantastiskt arbete. Fortsätt med det!

"Att sprida teckenspråket" är ett annat argument för skolflytt eller sammanslagning med en annan skola. Många reagerar på att döva elever ska vara "teckenspråksambassadörer" i sina skolor, utan att eleverna bitt om det. Om så är fallet tvingas de anpassa sitt teckenspråk till omgivningen som inte kan teckenspråket fullt ut och jag undrar om de får göra avkall på sin egen utveckling.

I diskussionerna om utbildningen för döva finns många frågor. Hur ska barnens rätt till en fungerande kommunikation och harmonisk språkmiljö utan utanförskap

säkras? Hur ska bedömningar och betygssättning ske rättsäkert när språkkommunikationen inte fungerar till fullo? Hur ska teckenspråk- och dövkompetens tillsammans med andra kompetenser enligt behörighetskraven bli en självklarhet i skolor för döva och hörselskadade?

I SDR:s idéprogram står följande *"En vardag fylld av språkliga barriärer är mentalt påfrestande och bidrar till en sämre hälsa, oavsett ålder. Det är viktigt att skapa möjligheter att möta teckenspråkiga förebilder och språkmiljöer."* Vi ser att mycket arbete kvarstår för att trygga teckenspråkmiljön i skolan, få in och sprida dövkompetens på alla nivåer i skolverksamheten och den ansvariga myndigheten SPSM.

SDR har en dialog med både utbildningsdepartementet och SPSM om statens ansvar att säkerställa kvalitativ utbildning på teckenspråk och om att kvaliteten i undervisningen på teckenspråk måste bli bättre. SPSM ska vara medveten om hur de utformar tjänsteannonser och vilka krav de ställer på sökande. Vi förstår fullt att det ibland är svårt för SPSM att få sökanden som uppfyller de kriterier som finns, men vi vill inte se att teckenspråkskompetensen prioriteras bort. Ett samarbete finns mellan Stockholms universitet och SPSM för att ta fram verktyg hur SPSM kan bedöma teckenspråksnivå. Ett arbete för att höja kunskapen om och sprida dövstudier inom SPSM pågår.

För varje steg vi tar i rätt riktning kommer vi närmare den skola vi vill ha.

JOHANNA CARLSSON,
FÖRBUNDSSTYRELSELEDAMOT

Kontakta oss:
Stockholm: 08 442 14 61
Leksand: 0247 140 65
sdr@sdr.org
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

SDR Stockholm
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg

SDR Leksand
Box 300, 793 27 Leksand

Förbundsordförande:
Hanna Sejlitz
hanna@sdr.org
0723 211 132 (sms/3G)

Kommunikationsansvarig:
Jenny Ek
jenny.ek@sdr.org
0735 308 434 (sms)

www.sdr.org

Försäljning:
shop@sdr.org
Tel vx: 0247 140 65
Fax: 0247 105 97

Bli medlem:
medlem@sdr.org

Stöd oss:
SDR pg. 90 00 24-1

**Sveriges Dövas
Pensionärsförbund**
info@sdpf.se

Västansviks Folkhögskola
Winterommes väg 5
793 27 Leksand
Texttel: 0247 641 24
Fax: 0247 101 65
www.vastansviksfhs.se

Tvivelaktiga förslag om tolktjänsten

● Socialdepartementet har gjort ett förslag till en ny tolklag genom en promemoria, där tolktjänsten lyfts från Hälso- och sjukvårdslagen till en egen lag. Det saknas förslag kring uppdraget i tidigare utredning att bedöma om en mer ändamålsenlig och effektiv organisation av ansvar och stöd för tolkning i arbetslivet kan införas. Det finns heller inga förslag på en samlad tolktjänst. Förslagen är ute på remiss till den 20 juni 2016. SDR ska besvara remissen och kommer även att jobba för att skapa opinion tillsammans med samarbetspartners. Du som har synpunkter eller funderingar kan kontakta oss på sdr@sdr.org.

Flytt från Risbergskas stoppades

● Elever och lärare på Riksgymnasiet i Risbergskas gymnasiet fick ett chockbesked att de på kort varsel skulle tvingas flytta till Tullängsskolan mitt i terminen. Detta trots att de skulle vara kvar i Risbergskas lokaler till jullovet innan den planerade flytten till Rudbecksgymnasiet. Orsaken uppgavs vara arbetsmiljöproblem, trots att Risbergskas gymnasiet övriga utbildningsverksamhet skulle stanna kvar. Efter en stor insats av elever, föräldrar, lärare, organisationer och andra engagerade och bevakning av media stoppades flytten och de får vara kvar på Risbergskas skolan till sommarlovet.

Fortsatta ekonomiska utmaningar

● Förbundets ekonomiska situation är fortsatt ansträngd och det preliminära resultatet för 2015 visar på ett underskott ca 1,6 miljoner kr. Styrelsen har vidtagit åtgärder för att skära ner på de fasta kostnaderna, däribland genom en omorganisation av kansliet och minskat antal nummer för Dövas tidning per år. Vi har fortsatta personalkostnader för uppsagd personal efter omorganisationen, kostnader som belastar detta år, och därför syns resultatet av åtgärderna mer nästa år. Förbundsstyrelsen har och jobbar fortfarande intensivt för att få ekonomin i balans och är övertygade att de åtgärder vi vidtar är steg i rätt riktning.

Förbundsmöte i Växjö

● SDR:s årliga förbundsmöte genomförs den 3 till 5 juni på Quality Hotel i Växjö. Livesändning kommer att ske på vår webbplats, www.sdr.org, där också mer information kommer att finnas inom kort.

Turbulent kring utbildningen för döva

● En aktion har genomförts på Östervångskolan av elever och vuxna aktivister för tillsättande av en döv biträdande rektor. SDR bevakar elevernas rättigheter att möta rätt kompetens och vi har tagit upp med SPSM hur de utformar tjänsteannonser samt vilka krav de ställer på sökanden. SDR anser att teckenspråkskompetens ska prioriteras tillsammans med annan viktig kompetens, enligt de behörighetskrav som gäller för respektive tjänster. Vi anser också att kompetens som följer med erfarenheten av att själv vara döv eller hörselskadad ska värderas högt. SDR ifrågasätter därför varför SPSM i sina annonser inte ställer krav på teckenspråkskunskaper utan nöjer sig att ange det som en merit. I samband med oron kring Vänerskolans översyn av eventuell flytt till andra lokaler genomfördes en debattkväll den 22 mars om skolan för döva hos Vänersborgs teckenspråksförening. SDR medverkade genom att hålla ett anförande om likvärdig utbildning och forskaren Ernst Thoutenhoofd om dövundervisningen i flera länder. Vi hade intressanta och givande diskussioner tillsammans med medlemmar, elever, föräldrar och organisationsrepresentanter.

Rättvis tolktjänst

● I satsningen "Rättvis tolktjänst" har Mia Modig gjort en kartläggning om mörkertal i arbetslivet, där vi ställt frågan om döva avstår från att beställa tolkar när arbetsgivaren får ta kostnaden. Sammanställningen är klar och resulterar i en rapport om tolk i arbetslivet. Satsningen "Rättvis tolktjänst" avslutades den 31 mars men SDR:s arbete med tolkfrågor fortsätter.

Information från SDR:s valberedning

● Joakim Hagelin Adeby, Stockholm har ersatt Eva Norberg, Leksand som sammankallande i valberedningen och Eva är numera suppleant. I valberedningen ingår även ledamöterna Anders Johansson, Norrköping och Mindy Drapsa, Stockholm. Inför kongressåret 2017 kommer valberedningen snart att efterfråga namnförslag till förbundsstyrelsen från föreningarna. Sista dagen för namnförslag till valberedningen är den 31 oktober 2016 och senast den 31 januari 2017 presenteras valberedningens nomineringslista. På www.sdr.org finns information på teckenspråk och kontaktuppgifter till valberedningen.

BILDTELEFON

● Nu har vi bildtelefon! Våra telefontider finns på hemsidan och adressen till bildtelefonen är sdr@ectalk.se

NORDISKT FAMILJELÄGER INSTÄLLT

● Nordiska familjeläget för döva som skulle hållas i Leksand den 18 – 22 juli är inställt på grund av för få anmälda familjer.

Grattis!

SDU 50 år... Det finns många minnen från den tiden när jag var ordförande och sedan anställd på SDU, som det hette då. Ett av mina många kära minnen från den tiden var elevkårskurserna. SDU medverkade och bildade elevkårer på dövskolorna. Rektorsföreningen hade delade meningar om detta. SDU kämpade med att dessa valda skulle få en utbildning i vilka rättigheter, ja även skyldigheter eleverna hade. Med hjälp av Västanviks folkhögskola anordnades det många kurser. Elevkårskurserna fick ett bra stöd av SDR som huvudman och speciellt av Elisabeth Ek och Siri Öst samt skolans rektor Anne-Marie Wikström. Många som gått kurserna blev små rebeller ute på dövskolorna. Många blev senare aktiva i föreningslivet i ungdomsklubbar och dövföreningar.

Folkhögskolan och vuxenförbundet var som mamma och pappa för SDU. Ett minne jag har när det gäller skolfrågorna och elevkårskurserna var när en elev blev utestängd från undervisningen av en lärare för att eleven inte hade hörapparat på sig. "Åk hem och hämta hörapparat!"

Jag blev kontaktad skolans elevkår. "Svarta maja"-textefonen gick varm. Jag var heligt förbannad för att här hade regeringen godkänt teckenspråket 1981, att dövas första språk är teckenspråk och att svenskan är läs- och skrivspråk. Det tog någon dag så fick jag träffa en ansvarig höjdare på Örebro kommun som hade hand om gymnasieskolan. Han ångade på med regler dit och hit. Då avbröt jag honom: Om inte eleven får sin undervisning imorgon så kommer jag ta ut alla elever i skolstrejk! Då pausades mötet. Sedan återkom han efter 20 minuter. "Nu var eleven så välkommen, inga problem. Tack och adjö" menade de, så det var bara för mig att åka hem. Ärligt så var jag rätt nervös, men rätt fick vi i SDU. Rektorsföreningen var inte speciellt glada över oss. På den tiden tog vi fram en tröja som Stockholms Dövas Ungdomsklubb sålde med texten "Tala är silver, teckna är guld". Det var ett resultat efter Örebros avstängning av en elev... Vad hade hänt om jag hade sagt att det blir strejk imorgon? Hade alla dövskolors elever gått ut i strejk? Det får vi aldrig veta...

Anita Hägglund från Uppsala och jag fick utmärkelsen ÅRETS PAR av SDU för våra insatser för döva ungdomar. Senare samma höst erhöll jag ett stipendium från Stockholms stad för de insatser jag gjort. Sedan blev det SDU för hela slanten. Det jag känner varmt för är våra läger som vi anordnade, och för att inte glömma de ledarutbildningar som var obligatoriska för att

kunna jobba med läger.

Internationella Barnbyn var det största lägret vi haft på Västanviks folkhögskola i Leksand. Därefter arrangerades Nordiska läger, hästar, äventyr, kanot och dressin. Ledare som högg sig med yxan, diskussioner om hörande som sjunger men tecknar samtidigt – var det dövkultur? På dessa ledarutbildningar växte fram en "SDU-kultur" med vattenlekar, vattenkrig m.m. Även om mycket allvar fanns i utbildningen om ansvar och förhållanden mellan deltagare och ledare så fanns det mycket bus... det tillhör ungdomen! Det skulle inte förvåna mig om ett stort vattenkrig utbryter under 50-årsjubileet!!!

En speciell händelse var vid ett nordiskt ungdomsläger: Vid en samling hade vi ledare gömt vattenpistoler bakom ryggen och ungdomar satt på gräset utanför matsalen "Röda Havet". På ett gemensamt tecken drog vi igång och sprutade vatten på alla lägerdeltagare. Det blev än värre: hinkar, muggar, glas allt möjligt fylldes med vatten. Kriget flyttade in i Röda havet och vattenkriget var i full gång, papperskorgar fulla med vatten... nu började det bli blött inomhus. Vi ledare hade alla blivit ordentligt blöta. När vi trodde det var över kom brandslangen fram med fullt tryck inomhus! Ledarna gav upp och jag sa stopp! Alla slutade och alla som hade varit med var helt slutkörda. Vattnet i salen nådde 5 cm ovanpå golvytan och gardiner, fönster, möbler – allt var dyblött! Alla hjälptes att städa upp och torka. Ett jobb som tog flera timmar. Så tog lägret slut och deltagarna åkte hem. Jag var kvar och blev uppkallad till expeditionen på Västanvik. Jag tänkte att nu får jag mig en uppläxning. Först tyckte de att SDU skött sig bra och det inte varit inga problem alls, men vad hade vi gjort inne i Röda Havet? Jag var redo.

Husmor på skolan var upprörd: varför hade vi flyttat på blomkrukorna – de stod inte på rätt plats, vad hade vi gjort?

Jag bad om ursäkt. Sedan var det inget mer. Nu får de läsa det här, över 30 år senare, vad som egentligen hände.

Det finns mer att berätta...

Kram

"TOMPA", THOMAS SPOGARDH,
SDU-ORDFÖRANDE 1985-1986

SDUF
fyller 50 år!

Under året bjuder vi in
f.d SDUF/SDU-ordförande
att skriva en krönika eller
en hälsning. Följ med på en
spännande och nostalgisk
resa tillbaka i tiden
mellan 1966 och
2016!

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
www.sduf.se

Mejla: kansli@sduf.se
Twitter: @_sduf
Facebook: Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Förbundsordförande:
Mia Modig
mia.modig@sduf.se
0730 636 638(sms/3G)

Kattis Linné,
fd. Stenman

Lena Sundström

Hälsning från Katarina Linné

● SDUF:s 50-årsjubileum ger mig möjlighet till eftertanke och en liten återblick. När jag blev ordförande firade SDUF 20-års jubileum i Skövde. Det var inte riktigt 30 år sedan jag blev ordförande utan 1997, så någon gång på vägen har man ändrat datum för SDUF:s bildande.

Jag tänker på vad SDUF gett mig som jag tagit med mig i livet såsom kunskap om påverkansarbete, arbetsledarroll, samarbete m.m. som jag haft nytta av bland annat i mitt jobb. Jag lärde känna massor med trevliga människor under åren i SDUF, både i Sverige och utomlands. Jag tänker på Ungdomsledarutbytet med Nepal som initierades under min tid som ordförande. Jag tänker på när vi läste Funkisutredningen och styrelsen diskuterade den via chat i FC (First Class) för att sen skriva ett remissvar. Jag tänker på ansökningar till Arvsfonden. Jag tänker på Lägrverksamheten som har gett så många så mycket. Det är med tacksamhet jag ser tillbaka på åren inom SDUF:s styrelse.

Stort Grattis SDUF!

KATTIS, ORDFÖRANDE I SDU 1997-1999

Påverka tillsammans med SDUF

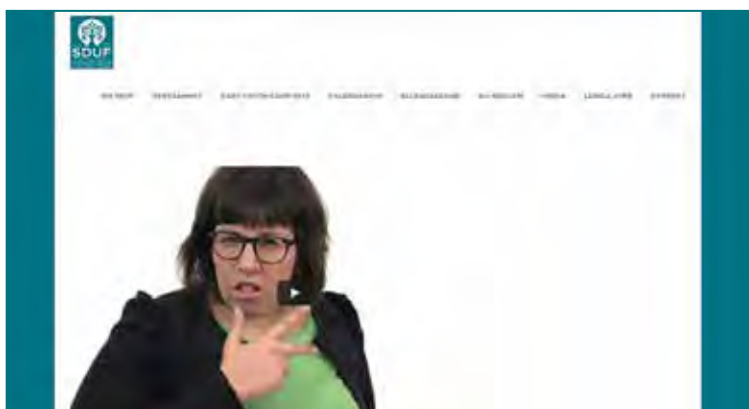
● Tillsammans med engagerade medlemmar blir SDUF starkare - och vi bildar nu en arbetsgrupp, där vi vill ha fler medlemmar med. I arbetsgruppen läser man viktiga förslag och texter som berör unga döva och hörselskadade, t.ex. förslag på Tolklagen, och skriver svar enligt SDUF:s idéprogram. Arbetsgruppen får tillgång till allt material och mallar på hur t.ex. ett remissvar kan se ut.

Vi har mer information om arbetsgruppen på vår hemsida och Facebook. Vill du veta mer eller anmäla ditt intresse - maila till SDUF:s ordförande Mia Modig, mia@sduf.se senast 30 april!

Hälsning från Lena Sundström

● Lena Sundström, SDU-ordförande år 1987-1990, hälsar: Det var en jätterolig och lärorik tid. Jag önskar alla SDUF:are ytterligare en viktig, matnyttig och rolig 50-års tid framöver!

Vi ser fram emot att fira 50 år med dig!

Vad finns på SDUF:s hemsida?

● Nu har vi uppdaterat vår hemsida med teckenspråk, som det ska vara! De flesta texter i hemsidan finns alltså nu också på teckenspråk, t.ex. "Om SDUF", "Historia" eller "Bli medlem".

På hemsidan har vi en flik som heter "Media" - där kan man hitta mycket information och material om SDUF. Vår lista på verksamhetsberättelser blev precis nyligen helt komplett - ända från 1966 fram till idag. Visst är det häftigt! Gå in och läs vad man hade för aktiviteter år 1967 eller 1979 eller varför inte 1992?

Under fliken "Bli engagerad" kan du se hur du kan bli medlem i SDUF. Där finns ett enkelt formulär du fyller i. Man får även en tydlig överblick över "Arbetsgrupper". Syftet med arbetsgrupper är att underlätta styrelsens arbete och få in er medlemmar som kan påverka vår verksamhet. Det finns både permanenta arbetsgrupper (som Lägrgruppen) och tillfälliga arbetsgrupper som han behandla allt från intressepolitiska frågor till att planera aktiviteter. Vissa av dem har lediga platser.

Vill du veta vad SDUF har på gång och få en tydlig översikt? Alla läger, styrelsemöten, ungdomsklubbars årsmöten, kurser och konferenser m.m. finns under fliken "Kalendarium" för alla händelser under 2016.

Journalistisk kraft i informationskriget

Jag är stolt över Dövas Tidning. För att den fyller 125 år? Ja, naturligtvis. Men jag vill gärna framhålla något annat. Nämligen tidningens inriktning och innehåll. DT:s styrka gör sig påmind när vi lever mitt i ett informationskrig som nu förs. Jag tar USA som exempel.

På sistone har en brännhet debatt förts i sociala medier om tal kontra teckenspråk i USA. Bakgrunden är Nyle DiMarcos intervju med Washington Post. Han är döv och känd för att ha kammat hem segern i tävlingsprogrammet America's Next Top Model som haft miljontals tv-tittare. I intervjun talar han om vikten av att döva spädbarn så tidigt som möjligt får tillgång till teckenspråk. Hans uttalande har fått organisationen AG Bell att skicka in en insändare till samma tidning. Organisationen menar att döva barn behöver teckenspråk är en myt eftersom begreppet döv har omdefinierats på senare tid. I dag får de allra flesta döva barn cochlea implantat (CI) och nästan alla barn har familjer som väljer tal framför teckenspråk. AG Bell är en organisation för barn och vuxna med hörselnedsättning och deras familjer.

Insändaren har mobiliserat akademiker som med sin forskning visar att användning av både tal och teckenspråk tvärtom gynnar ett barn med CI språkligt och socialt mer än ett barn med CI som använder enbart tal. Även privatpersoner och organisationer har använt sig av deras forskning och bett AG Bell att sluta sprida myter.

Debatten på andra sidan Atlanten har också nått Sverige. Barnplantorna, en svensk föräldraorganisation för barn med CI och hörapparat, delade AG Bells insändare på Facebook. Det blev också diskussioner där. Barnplantornas budskap är detsamma som den amerikanska organisationen. De säger båda att de inte är emot teckenspråk utan vill påpeka att i verkligheten använder de flesta yngre barn med CI tal och för att deras föräldrar har engelska respektive svenska som modersmål.

Som journalist vet jag att verkligheten sällan är svartvit. Sanningen finns oftast någonstans mittemellan. Inte minst

för att vuxna som själva inte har CI – det gäller både döva och hörande – är de som syns mest i debatten. För att komma närmare sanningen är det av största vikt att de som har egna erfarenheter är de som har tolkningsföreträde.

Barn, ungdomar och unga vuxna har gett sin syn på hur det är att ha CI i Dövas Tidning. *Dövidentiteten sitter inte i hörseln utan jag vill bli sedd som den jag är*, säger en. En annan säger att *den identifierar sig som stolt döv även om den har CI*. Föräldrar till barn med CI har också gett blandade svar i DT. De har t.ex. berättat att deras barn inte har CI all sin vakna tid – därför är det nyttigt att kunna teckenspråk även när deras barn är "helt döva". Andra har berättat att deras barn kan klara sig med enbart tal i klassrummet men under förutsättning att lärare och elever lär sig att prata en i taget. De vill att deras barn ska kunna teckenspråk – frågan är bara var naturliga teckenspråksmiljöer finns då deras barn går integrerat i skolan.

Jag är stolt över DT:s inriktning som tidning. Här kommer alla till tals och läsaren bildar sig en egen uppfattning. Att vi har döva och teckenspråkiga som främsta målgrupp genom-syrar självklart tidningens innehåll men det gör inte att vi und-låter att spegla alla sidor även om det är SDR som utger DT.

Barnplantornas egen tidning heter Barnaplantabladet. Det är inte en tidning som hör med båda sidorna och väger för och emot utan organisationsledningens syn färgar starkt tidningens innehåll. Ordförande inflikar ofta egna kommentarer när hon gör intervjuer. Sedan ser jag t.ex. aldrig någon kritik från medlemmar om organisationens arbete i tidningen. Det kan vara en resursfråga att Barnplantorna inte har råd med en journalist. Men jag kan inte låta bli att tänka: hur hade debatten sett ut om Barnaplantabladet var en journalistisk produkt eller åtminstone gav allsidig och saklig information?

Alla – oavsett om de har CI, hörseltekniska hjälpmedel eller inte – förtjänar organisationer som gör skillnad på opinionsbildning och saklig information, vare sig de har råd med en journalist eller inte.

Så vinnns informationskriget bäst.

NICLAS MARTINSSON

Man söker en trevlig DAM!

Hej jag söker från hela landet efter en ledig och stark kvinna. Döv eller gärna vara hörande med teckenspråk ca 50 år. Jag är döv, nyligen blivit änkeman och är frisk som en nöt karga och är ca 75 år.

Önskar att träffa en seriös person till en vänskapsrelation och samt till sällskapsresor utomlands.

Du ska tycka om närhet och många kramar.A...

Kontakta mig via SMS 070-4551660 och sen ses vi på skype

Språkintresserad?

Västerviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Kurs • Konferens • Vandrarhem
vastanvik.se 0247-641 30

Månadslotten[®]

Dragningar varje dag!

Chans att vinna
3 miljoner!

kontakt@ideellaspel.se

www.månadslotten.se

08-39 90 60

Samtidigt som du stödjer:

Upplev TM-Touch iPad från Tmeeting

Inbyggd videosvarare.

Positioneringstjänst för akuta situationer.

Video, ljud och realtidstext.

Synanpassad med stöd för braille.

Kostnadsfri TM-Mobile licens till dig som är Tmeeting brukare

Om du bryr dig om hög bild/ljud kvalitet kommer du att älska TM-Touch

Våra produkter kan förskrivas som tekniskt hjälpmedel i hemmet eller till arbetsplatsen av landstinget eller arbetsförmedlingen/försäkringskassan. Vi har videokommunikationslösningar för iPad, Android och Windows. För mer information om alla våra produkter, besök vår hemsida eller Facebooksida.